

Jekabaara

Boko 117 nan d. 20
1995 SAN - UTIKALO

Cikela ceman n'a musoman kunnafoniseben

a be bo kalo o kalo

Jamana baarada la BP: 2043 Bamako (Mali)

MAKOCI Y'A BOLO CBNCCM KA KITA KAFO LASORO CIKELAW KA HERE KOSON

(Tige filanan)

Dakun w

№ 2 : Mogo te salaya baara
n'edonn na.

№ 3 : Saga-latulo

№ 4 : An ka baro doonin

№ 5 : Kita MAKOCI
cikemara n'emogow ka tile-
saba-kalan

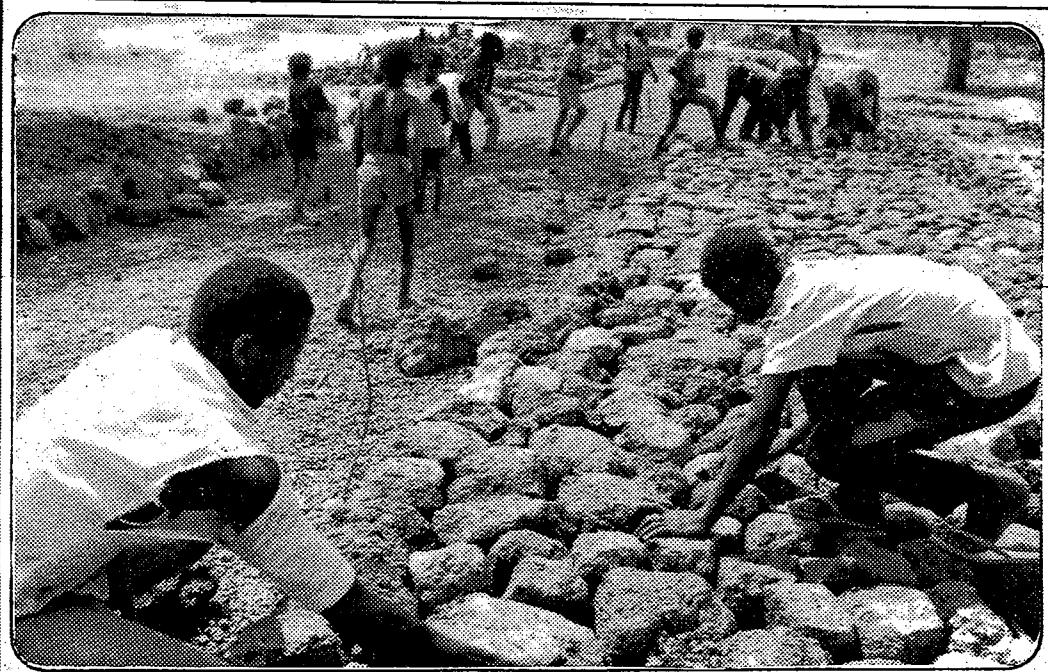
№ 8 : Senekelaw sigalen be
sefa nagasili nafa la

№ 9 : Ka bo Kulukoro

№ 10 : Tansonbana kunkun
n'a n'ene

№ 11 : Denmisennamogow
ka yeredondalako

№ 12 : Kitasira sisikurun ni
yuruguyurugu

SAN MAKOCI IKEMARA MUSOW BE SAGA-LATULONI SE MARALA

Kalo laadilikan

An k'an danbe lakana (2)

Ni dijenatigye daamu ye, baara de y'a nuanfan ye. Dijen kono, baara
ma bo baara la nka mogo de bora mogo la. K'i ka baara donta ke min b'i
n'i ka denbaya ka dijenatigye nogoya ka soro aw ma siri mogo were la; ka
soro aw ma ke mogo were ka jen ye a bolofen nefe; ka soro e m'i diyañeko
to mogo were ta ye a bolofen nefe. Danbe were t'o ko !

Tumani Yalam Sidibe

"Naniya numan ni Kumamugu in si te jamana nafa, fo kelen : WALEYA" (Abdulayi Bari)

Mogò tè salaya baara nedonni na

«Bi ma dijè da, dijè yere bë ban sanko a kònofén. Waati bëe n'a lakow don, awa jenemaya yere b'o nasiraw la».

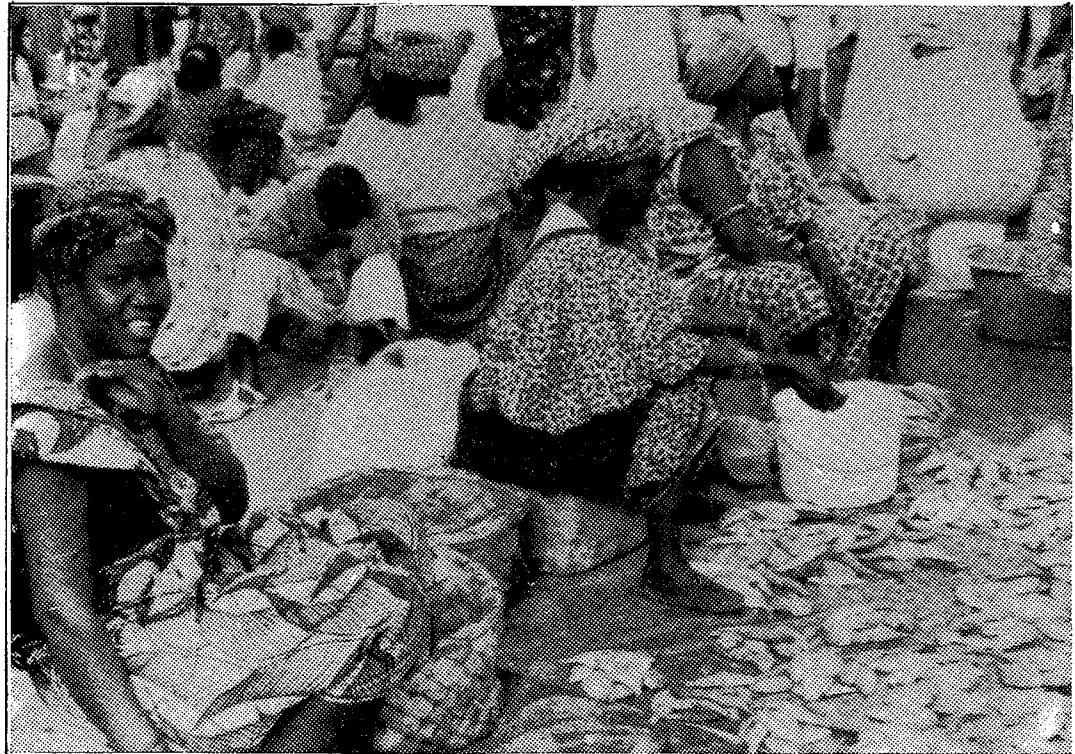
Dijè kònómogò ka ca. Omogow n'a caya bëe lajelen b'a dahirimé soro cogo do la. Barisa dakun tilatilara mogow ni nogon ce n'o y'u ka baara kétawye. N'i ye fileli ke ka taa ka na, ib'a ye ko bëe ka keta y'i kun min. Bawo balokojugu ni balocogojuman bë tali ke baara de kan, min ye soro sababu ye.

N'i ye forobabaarakelaw ani kenyereyew sigi kulu ni kulu, i b'a ye ko kéné jan bë baarakela kelen-kelennaw ni nogon ce. O taamasiyen ye kécogo numan ni kécogo jugu ye. N'o tè baara lankolon tè yen. Salaya ni nata de bë mogow bila kénékaraba la.

Su ni tile, san kalo tan ni fila, jini kojugu fara nininkojuman kan, adamadendobënejé, dobë camance la, do fana bë kofé. Barisa nedonni ni cesiri ye dòw bila dòw ne bawo, basamogò bë yelen nka ntorimogò tè yelen. O kòrò te dòweré ye ko n'i bë baara o baara la, a jini k'a nedon walasa baara yere kelibé nogoya. O de kafisa nedonbaliya yè. N'i ma ko min nedon, o ko te nogoya a këbaga si ma.

Féeré suguya bëe tigera walasa jamana ka jetaa bë se ka sabati cogo min na.

Nka, a ka duguw kono yiriwali

Ni dijènatige ye daamu ye, baara de y'a jnanfan ye,

ni jiidili ma se ka sira jònjin soro hali bi. O de koson, jenemaya lafiya n'a daamu ma se ka sankorota duguw, kafow ani marabolow kònaw la.

Fo, an k'a dòn ko cesiri ni kònjin de ye sababu numan ye, min bë sinijesigi walew sabati baarakela suguya bëe bolo.

Nin bëe fokun ye k'a jira k'an bë baara fén o fén na, an kana salaya, an kana timinangoya o baara nedonni na. A ka gelen minnuma, oludeye cesiribagaw ye, ka nininkali ke dònnikelaw ni mogò faamuyalenw na; ka arajo lamé, ka kunnafonisèbenw kalan, ka ye dugutonw na, ka ye walelabènnèn cèma; ka ye kokandemèjekulu la, ka ye

yiriwali jekulu ka walelabènnèn cèma, ka ye baarakalan suguya bëe lajelen kéné kan, yorò janya o janya nogon na, o tè baarakela dusutigi bali ka do far'a ka dònniya kan, n'a y'a nesoro don min na.

dugu ka dògo jamana kono sisan ni cikèlakòlidèn tè yorò min na n'olu ka baara tè dòweré ye ka cikèla bilasira kò. Okéra cogo o cogo ni mogòmin m'a jini k'i ka baara nedon ka t'a fè, i ka soro tè yiriwa, i yere n'i ka denbaya an'i ka dugu, i ka kafo, i ka marabolo n'i ka jamana bo ka gelen nogò la.

Bubakari Kulubali

Saga-latulō

Saga-latulō ye baara ye min be ke San MAKOCI cike mara kono. Baara in be senna a meena. Nka musow laetaaso min b'anw bara yan, o tun ma baara in k'a ka ko ye folo.

1991 san na, musow layiriwali jetaaso y'i nesin saga-latulōbaara in ma. O siratēge la, a ye juru kerenkerennen nesin a baara ma.

Sisan a baara ye ne sorō kosebe, fo musow ka juru ninitaw u layiriwaso ka sehake ma.

1º) Kun jumen be saga-latulō la?

Saga-latulō kun belebeleba ye dō farali ye musow ka nafa sorōsiraw kan, min be ke sababu ye u ka se k'u makonankow nənabo, ani ka dō ta ga musakaw la.

Nin beee kundeyek'a jira komusow joyorō ka bon an ka gaw kono.

2na) Saga-latulō labencogo

Muso o muso b'a fe ka saga-latulōbaara ke, o kelen-kelen beee tōgo be seben MAKOCI ka lasigiden fe, ka kon baara damineni ne. O kofe, segesegeliw be damine balohake maralenw kan musow fe, baara in kanma. A ka kan sokalakuru 60 muso kelen-kelen beee bolo, bagan marata kelen-kelen beee kanma. O de ye daliluw la kologirinye, minnu be muso jate saga-latulō baarakelaw fe.

O de koson, baara in naniya be muso o muso la, o be tari 0,25 senne so la kabi samine tuma, sagaw kanma.

- O segesegeli be ke sababu ye ka musow woloma, minnu ye sariya labato. Olu be ta baara in kanma.

- O kelen kofe, dōrōme 3000 be di muso kelen-kelen beee ma saga songon ye. A nininen be muso beee fe, a ka dōrōme 500 fara o warikan baganbolo turuto sanni fana nininen don u beee kelen-kelen fe.

Ni sagajigi be san, bagandogotorō ka kan ka b'o kalama. O be ke walasa saga santa feereli ka nogoya seliba lahiyako kanma.

- O cogo la, bagandogotorō be fura kunfolo keli damine a be sumaya fura ke sagaw beee la, ani ntumu faga-fura be di kono-na-ntumu-tigw ma.

Saga latuloli waati beee kono bagandogotorō b'i janto sagaw kenyali la tuma beee, fura fen o fen be ke saga la, a tigi be jo ni o wari beee sarali ye.

- Nin beee temennen kō, an be se k'a fo saga-latulō-baara daminen. A be to sen na fo kalo 3 sanni ka wuli a feereli kanma. Okalo 3 kono, sokala ni turuto be ke sagaw balo ye. Don o don, turuto kilo 1 be di saga ma. A nininen be bagandogotorō fe a ka sagaw beee ye siñe 2 kalo o kalo.

- Ni seliba surunyara, sagatigi beee be i ka saga feereli dabali tige. A mana feere yoro o yoro ani cogo o cogo, o beee be sagatigi ma, sanko juru min be a la, o ka se ka sara ani a ka tōnō sorō baara la.

- Saga juru beee be sara ni seliba temenna ni kalo kelen ye, wa nogonyeba be sigisenkansaga-latulōbaarakelaw beee fe ka hakili falen-falen ke baara in kan.

Saga-labugun-baara

O baara be sifileli hukumu kono an ka mara la. 1994 san zanwuyekalo la, o baara sigira sen kan, a be to ten fo san fila.

Saga-labugun-baara te dowere ye. A kun ye ka dōrōme 11000 juru don muso la, a ka sagajigi kelen ni saga muso fila san k'u mara ani k'u balo walasa u ka wolo ka caya. O wolo-ka-caya sen fe, muso be a ka nafa sorō. Muso 15 be o baara la an ka mara kono:

- muso 8 be Yangaso cikekafo kono.

- muso 7 be San cikekafo kono.

1º) Saga-labugun-baara kun

Saga-labugun-baara kun ni saga-latulō-baara kunw beee ye kelen ye. Ka fara o kan, mogobesorō sagaw siriyo la min be se ka a baarakelaw demen foro-kono-baara la.

2nan) Baara labencogo

Muso 15 de nənatomona ka baara in di olu ma, ka da u yerev ka ko labencogo ni u ka faamuyali kan sagalatulō-baara la.

Musow ni u cew ni MAKOCI baarakelaw jera ka tile kelen hakili falen-falen baro ke baara in kan.

- O kō, dōrōme 11000 tara ka di muso kelen-kelen beee ma ka sagajigi kelen ni sagamuso fila san. (balibalisagamuso kono ma walima metisisaga).

- Bagandogotorō ka kan ka bo saga sanni kalama, yaasa a kā u demen wolomali la ani ka fura kun folo ke u la, i n'a fo sagalatulō-baara ta.

- Sagaw ka kan ka mara yoro kerenkerennen na ga be min kunna, u mankan ka je ni ga saga tōw ye. Saga ninnu ka kan ka ko tile 15 o tile 15, bangabalo turuto ka kan ka di u ma ani kōgo ka u balo dafa.

- Seben dayelennen don muso kelenkelenna beee fe, saga furakeli ni a kōlsiliw be ke min kono. A ka kan fana, MAKOCI ka lasigiden ka sagaw ye siñe fila kalo o kalo.

- Sagaw wololi be na ni u labugunni ye fo ka se fogobonyalima, ola muso be se ka saga kōrow fara ka olu bila latuloli la, ka u feere. Nka a b'i janto u nonabila la fogokonosagaden numanw la.

Ni o kera ka ne sagaw te caya ka

MAKOCI KUNNAFONI

danmatemēn fo ka se balo-ko-gelēya ni ladon-ko-gelēya ma.

- Juru kuntaala ye san saba ni tila ye. Nka juru kinfōlō sarali bē damine kalo 18 baara daminenen kō.

Semara

Semara ye baara ye min daminenā an ka mara kōnō. A baara ma yiriwa kosebē, o baara daminenā ni tubabu dononkōrō dili ye musow ma.

Semara ma se ka sen nēnāma sōrō ka da sēw ladoncogo kan. Dononkōrō caman sara. Nka o n'a ta ota, kelen-kelen minnu ma sa joona, olu buruju kelen-kelenw bē dugu dōw la.

O kelen na, a jirala, ko n'an y'an sēbē don an yērew ka se siw la, o nafa bē caya kosebē. O tuma na, hakili sōrōla ko n'i ye fantorōlanw sigi sen kan o bē sōn ka fisaya.

O fantorōlanw bē na sigi sen kan

Sēw ni kamiw lamara konuman ye nafolo sōrō fēn ba ye cikela bolo

sifileta ye feburuyekalo la san 1995 kōnō. Fantorōlanw ni u baaraminenw bēs bē don juru la san fila kōnō, san o san a bē juru tila kelen sara fo k'a ban.

Nifantorōta cayara, sēdenw bē caya ola. Sēdenfeere bē se ka dōfara muso

ka sōrō kan.

Ni waati dō kēra, an bē na sēfantorōlan ka baara ni se ka yērekōrō-tōrō sanga nōgōn ma ka hakilijagabō ke u kan.

Ka bō MAKOCI ka San cikemara la

An ka baro doonin

Nin kēra badenmake naani ye. U kamanaganna u musow sōrcogo la k'u furu, bawo nafolo t'u bolo. O ce naani ninnu bēs la dōgōnin ko ko feere do b'ale bolo ko ni tōw jenna n'o ye k'u b'o tige u ka musoko la. Olu ko k'u jenna n'a ka feere ye. Okelen, dōgōnin ye u bēs kōrōkē kōrōbalen yēlema k'o ke soke ye, ka sira minē n'o ye k'a bē taa o feere. A sera dugu fōlō min na, anijelike dōye nōgōn kūnbēyen, o ye soke san. Wulafe, jelike y'a ka so minē k'a bē taa n'a ye a ka so. Tuma min jelike ni so sera kungo kōnō, a y'i da ka sa. Jelike y'i kanto ko nin ko in kēra garisēge tijen ye. O kuma kōfē, jelike y'a ka kirike ta ka taa a ka so. Jelike taalen kō, so yēlēmara ka ke mögō ye. O fana y'a ka sosira minē. Kōrōkē nalen, u y'o muso furu ka d'o ma. Kōrōkē kōrōba bōlen yen, dōgōnin ye o nōrōda fana yēlema ka ke soke ye ka

taa o feere jelike kelen in ma tuguni. Tuma min jelike k'a bē taa yaala-yaala n'a ka so ye, o y'i da ka sa. O yōrō la jelike ko «aa» ne ka sow si si man ca; o ko jelike y'a ka kirike ta k'a kōdon. So wulila ka taa so. U y'o fana muso furu ka d'o ma. Dōgōnin y'a kōrōkē sabanan fana yēlema ka ke so ye, ka sira minē k'a bē taa o feere. Tuma min a sera jelike ka dugu la, o y'a lajō k'a fō a ye ko «e ka sow ka di ne ye, nka si de t'u si la». Jelike y'o so fana san. Tuma min jelike wulila k'a bē taa a sennayaala, o so fana y'i da ka sa. O yōrō, jelike ko k'a ko kēra kabako ye. «Ne ka sow bē sa, utolilen tē ye, duga tē sigi u su kan, bita in mana bō da min fē an n'o ye». Jelike y'o fō ka tilen k'a sigi a ka so su kērefē.

So y'a kun kōrōta k'a tigi sigilen ye yōrō min, a y'a kun da a nōna ka men... ka men. Jelike ma taa. So y'a

yēre yēlema ka ke tubani ye k'i pan ka t'i fili do ka dufa kōnō. Jelike fana y'a yēre yēlema ka ke sēgē ye ka tubani gen. Tuma min a sera ce ma, a y'i kant'o ma k'a ka fēn b'o pōosi kōnō. Ce y'a tēgē don a pōosi kōnō ka taa a sōrō tubanin y'a yēre yēlema ka ke sanu ye. Ce y'a boio don a pōosi kōnō ka bō n'o ye k'i kanto ko nin don wa? Jelike ye sanu minē ka bila foroko fila kōnō. Sanu yēlēmara ka ke malo ye, o malo dō la kelen yēlēmara ka ke nīnē ye. O nīnē ye foroko sōgo. Malo bōonna. Sotigi y'a yēre yēlema ka ke sē ye ka malo sōki—sōki fo k'a tō to malokisē kelen ye. Omaloden kelen y'a yēlema ka ke mögō ye ka sē ta a sen ma ka taa n'a ye.

Mamuru Kulubali ni Wuye Jalo
Ka bō Korokōrō - Fana

Kita MAKOCI cikemara nəməgəw ka tile-saba-kalan

K'a ta 1995 san utikalo tile 15 la ka s'a tile 17 ma, Kita MAKOCI cikemara nəməgəw bəe tun dafalen don Kita dugu kono, kalanda nəgonlaje kanma, min tun be tali ke sene layiriwasira bəe kan. Kalanda nəgonlaje in kera Kita "kanpeman" de la. Ka fara Kita MAKOCI cikəkafo saba kuntigiw kan, ani Kita MAKOCI cikəkafo layiriwali baarada bolofara kuntigi, baara-məgo faamuyalen caman fana tun be kene inkan. Omogofaamuyalenwla, Kucala MAKOCI ta dəw tun be yen. Kalan in nəkun minəbagaw tun ye Kita MAKOCI cikəkuntigiw ye ani Kucala MAKOCI cikemara nansara məgo faamuyalen kelen.

Kalanda nəgonlaje in kun tun ye taasi-hakilijagabə de ye, feerəbolow kan minnu bə se se ka cikemara baara ketaw pereperelatige, k'u lawaleyali nogoya ani k'u bəreben Kita cikemara ka yiriwasiraw ma. O de kanma, a nənina məgo kelen-kelen bəe fe u ka nəninkaliw ke ka caya walasa faamuya bə jiidi kalanda kelenw kan.

Don folo baaraw

O kera MAKOCI ka cikəlaw lasorəsiraw an'u ka sigidaw lanagali taabolow kan.

Walasa i ka baara nəsərə dugu kono, a wajibiyalendonaikanik'odugu masina nini-k'a-dən folo ani k'a kono gelənw fana dən. N'i y'olu dən, i ni duguməgəw ka kan ka sigi-ka-fə ke u yərew ka yiriwasiraw kan. O senfe, duguməgəw yərew ka kunkow bə dən. O ro, baara keta nataw bə boloda ka bən duguməgəw kunko olu ma. O b'a jira ko baara si te se ka boloda cikəlaw ka bənogola n'u ka sigida yiriwali kanma, u yərew nənəma. Sene o, dugukolonon kubənbaara o, sigida

lakanabaara o, fo ka se nafa sərəsira wərew ma, o si te se ka boloda cikəla kanma ka na cun a kan. Dugubaaraw bolodali la, dugu sigikənə nəgen bə ke, cikəla jekuluw fə minnuni MAKOCI ka baarakelaw bə baara ke nəgon fe, cikəla jekulu kelen-kelen bə sigi sen kan baara ketaw de kanma. Dugukolonon kubənbaara n'a ta; baganmaralaw n'u ta; dabadaw kono n'a ta...

Baara bolodakun ye k'a dən: jən ni bə baara jumen ke? A b'a ke min? A b'a ke cogo di? A b'a ke ni mun ye? A b'a ke waati jumen? O te taa kalan kə. Nka, kalan fana te taa o kə. O kanma nəninkaliw cayara. Yalı kalan de ka kankə ke folowa, walima baara-boloda de folo ka kan ka ke? Nka faamuya la, a yera k'a kafisa folo i ka dənni dənnin don məgo la walasa a ka se k'a feko gelənw dən, k'u boloda. I bə se fana, tuma də, k'a sərəyərədəwla, koməgəw faamuyalen don baara ketaw kan. O la, baara keta folo lawaleyali dulonnentə ke kalanda kərenkərennen na.

Ni baara ketaw bolodara ani k'a lawaleyali kalan k'a tigilaməgəw kun, a wajibiyalendona lawaleyali kələsi, ka demen don a kəbagaw ma gəleya sərətaw la ani k'u ladi baara kəcogo numan siratəge la. Mun de nana n'o baara kələsili hakilinan ye?

A yera MAKOCI ka Segu-nəgənyeba də de senfe, min kera k'a ta 1995 san zuwənkalo tile 6 fo a tile 8, ko :

- Baara kələsibagaw ka farifaga bə ka caya baara bolodalen kələsili siratəge la.

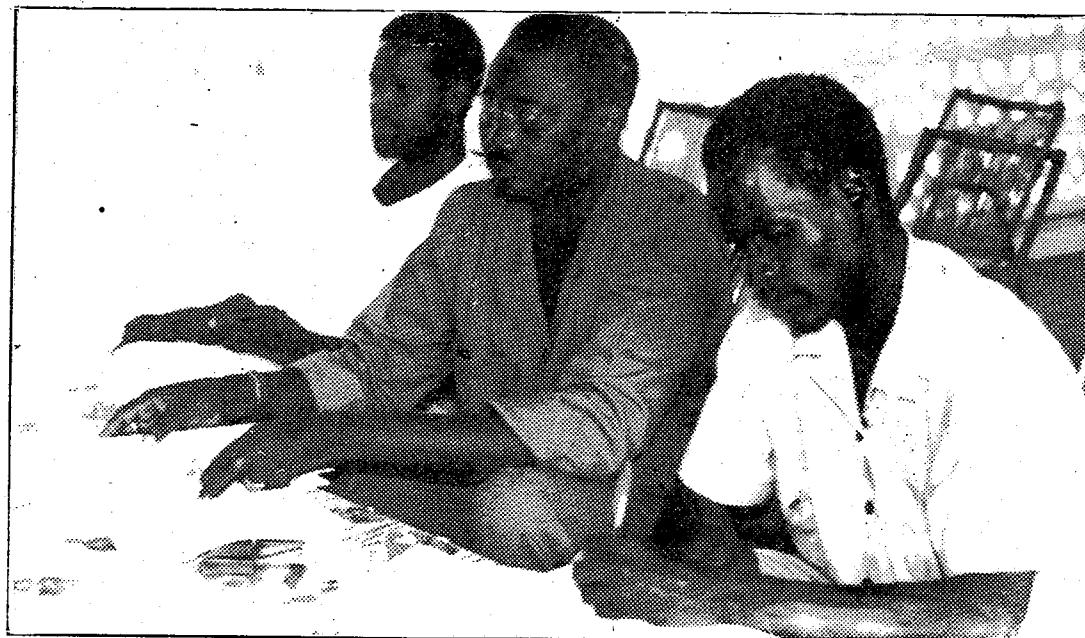
- Baara ketaw ka ca maa kelen ma waati kono.

- Lasigiden tun kera kumalasela gansan de ye. A tun te ladili ke cikəla ye awa dəmənfərə tun t'a bolo o kanma.

O ye tıne ye Kita cogo min, o ye tıne ye MAKOCI mara kərə duuru kono o cogo kelen na. Walasa ka nogoya don baara bolodalen kələsili la, yəlema donna baara kəcogo kərə la. Folō, baara kəbagatun b'a nəsin a ka baara kərenkərennen dərən de ma dugu kono.

Kalanda-nəgon-laje nəkun minəbagaw

Jekabaara tøgølamogø tun be kalanda-nøgøn-laje kene kan

Misali la, ni bagandogötöro tun taara dugu kono, a tun ni cikelaw be baarañogonya ke baganko dörön de kan. Nka, taabolo kura in na, yiriwabaara kebagaw bee be nøgon hakilinanta jini dugu baara bolodalenw kan, ani k'a jini nøgonfe, u be sira lakika soro cogo min olu kolosili la.

Nafa juménw be baara kolosili la?

- A b'a to jaabi lakikaw be soro yorónin kelen geleyaw kan ani ka fura telinw soro u la.

- A b'a to lasigiden b'a dòn k'a ka nømaa nakun t'ale kolosili danma kanma ye a ka sigidala. Ko nk'a kun bërebëre ye d'o farali de ye a ka donta kan ani demen donni a ma baara dakun na. O bëna ni dañogonna ni hakililatigye lasigiden n'a ka nømaaw ce, ani lasigiden n'a ka cikelaw ce.

- Ni baara o baara be ka k'an fe, an ka haju ye min ka nøsoro ye, a ka kan ank'a kecogo bee la o baara taabolow kunnafonika bolibaara tiglamogow ni nøgonce: cikela; lasigiden ani lasigidenkuntigiw. Oro, geleyakow be kunben u waati la ani ka nøgyakow lasabati ka t'a fe. Ni demendon ka kan ka ke baara bolodalenw lawaleyaliko

la, demen be bo sanfe tuma bee de ka jigin duguma. Sanfedemendonda de be demen don duguma-demendonda ma. Demen be bo MAKOCI nømogoso de la ka se maraw ma. A be bo maraw fana de yoro ka se kafow ma. A be bo kafow yoro ka se cikeyiriwabolow ma. A be bo cikeyiriwabolow yoro ka se cikeyiriwabolofaraw ma. A be bo cikeyiriwabolofaraw yoro ka se cikelaw ni dabedadaw ma. Awa, duguma-demendonda fana de be demen jini sanfedemendonda fe waati bee. Demen dontaw be nøfö ani k'u segesegë MAKOCI ka lasigiden ka ladala--kalo-nøgonyew senfe.

Baara ketaw kewaati bolodali

O be se ka ke san o san, i n'a fo a be se ka ke kalo 6 o kalo 6 cogo min na. Nk'a ka c'a la, MAKOCI ta be ke kalo 6 o kalo 6 de. O de be ke ni cikekafow kono kono sidonni de ye. Oro, baara gelen folo ketaw be dòn. U kewaati fana be dòn. A ka c'a la, Kita MAKOCI cikemara kono, o baara folo ketaw ye kooriko ni sannifeereko ani jurudonko de ye.

**Baara kewaatiw
"DTDR" (n'o ye cikelaw**

layiriwabaara da ye MAKOCI nømogoso la Bamako), oka kanka ye kene kan, cikemaraw kono, kalo 3 o kalo 3, demendon dakun na.

Fen min ye cikemaraw nømogow ye, olu ka kan ka ye cikekafow kono kalo 2 o kalo 2, demendon dakun na, baara ketaw kolosili kanma. Cikekafow nømogow be se cikelaw ni lasigidenw ma kalo 2 o kalo 2, demendon ni baara ketaw kolosili kanma.

Kalandan nøgonlaje in senfe, ajirala ko baara-nømogow be baara o baara ke ka nøsin lasigidenw ma, k'o baara otaasiraw (kolosili; bara-kono-geleyaw ani ladilikan dilenw...) ka kan ka seben dantigelisëben kono.

N'an ye jatemine ke, an b'a ye ko kalan min kelen file nin ye Kita MAKOCI cikemara kono, k'o ye wale de ye min b'a jini ka Kita mara bali MAKOCI mara duuru kɔrɔw kono, geleya sɔrɔlenw sɔrɔli ma. Wale don fana min be baara-kolosicogo kelen sigi sen kan MAKOCI mara woɔrɔ be kono.

Don filanan baaraw

Don filanan baaraw daminena ni segesegeliw ye minnu kera baara jekulu fila fe. Baarabolofara (sekison) kuntigiw ka jekulu ani cikekafokuntigiw ka jekulu. Nin baara-jekulu kelen-kelen bee ye hakilijagabo ke kalo-kono-baara ketaw bolodacogo kan. K'a ta 1995 awirilikalo la ka se 1995 setanburukalo ma (a kuntun ye de k'a dòn ni kalan kelenw faamuyara baara ketaw bolodali kan).

Baara bolodataw ka ca. Sene-yiriwali-baaraw; baganmara baaraw; dugukolononon kunbenbaaraw; musow ka nøtaasiraw, jurudonko; sumansi labaarasiraw; sannifeere... Nin baaraw kewaati n'u kecogo numan, fo ka s'u kefereiw ma, o bee kera segesegelibara-bolodaw taabolow ye.

Jekulu ninnu sigira sen kan baara nefəsəbenw dilen kō nōgōnlaje mōgōw ma, cikēlaw ni cikēdaw labencogow katimu bē minnu kōnō. O katimuw kōnō, balikukalan taabolo bē lajelen kofora: kalan kunfōlōw, kalanden jolenya; karamōgōw, "AV" səbenjənəbaław, duguw-kōnō-musokaramōgōw...

Bēe b'a dōn ko kalan kun ye dugu ni sigida ka nafa sōrōlī de ye kalanden jolen na. O de koson, katimu kelen o kōnō, nefōlikera kalanden jolen labenni kan dugu ka netaabaaraw lawaleyalı kanma. Bamanankan na, dōw b'a fo ko : ba siri bin na wo, bin siri ba la wo, k'o si tē taa ka ba kōnōbara ka daamu ma je. O tē tijē ye waati bēe. Siriyōrō dōw b'a la, n'i ye bin siri ba la yen no, a kōngōtō bē sa ka dumuni sirilen to a kanna! O bē cogo min na, cikēlaw ka yiriwabaara fana bē ten. Taabolo wajibiyalen de b'u la. N'i ma temen o taabolow fe, a ka c'a la, i ka baara bē ke tō-ka-je ye. Barisa, e min b'a ke, i tēna tōgō duman sōrō a la. I b'a ke minnu ka nafa kanma, olu fana tē bōnōgōla lakika sōrō a la. Dijē in kōnō, baara bēe n'a taabolo don awa baara bēe n'a kēfērē don fana. Baara si tē se ka galabagalaba-ke, k'o bē nafa nēmōgo ye. An bē jemukan in tilayōrō folo in kuncē ni MAKOCI ka baarakalansēbenw kōnō dantigēlī ye: "A ka cikēlaw layiriwali baaraw hukumu kōnō, MAKOCI ye baara kēfērē ni baara kēminēn sigi sen kan ani ka baara taabolo caman dantigē. Walasa ka se k'a ka netaabaaraw lawaleya, MAKOCI ye sinsinbolowta minnuye: baara kēcogo numan kōlōsili; baara kelen kiimēni; demendondogo baara kēcogo numan kadārā kōnō."

Nin sinsinbolo kelen-kelen bēe n'a jōyōrō don netaabaara bēe lajelen dakun na. Baara kēbaliya kafisa ni tō-ka-je-kaara keli ye.

An hakili la, nin kalanden nōgōnlaje

min kelen file nin ye Kita MAKOCI cikēmara fe, o tēna ke "kulu woloto ye ninenin gansan na". Dōn kēbaliya, an bēe b'a dōn k'o kafisa dōn-jugu-ke ye. Kalan min kelen file nin ye Kita, an b'a nini Ala fe a k'o ke an balima Kita cikēlaw bēe ma sababu numan ye.

Don sabanan baara

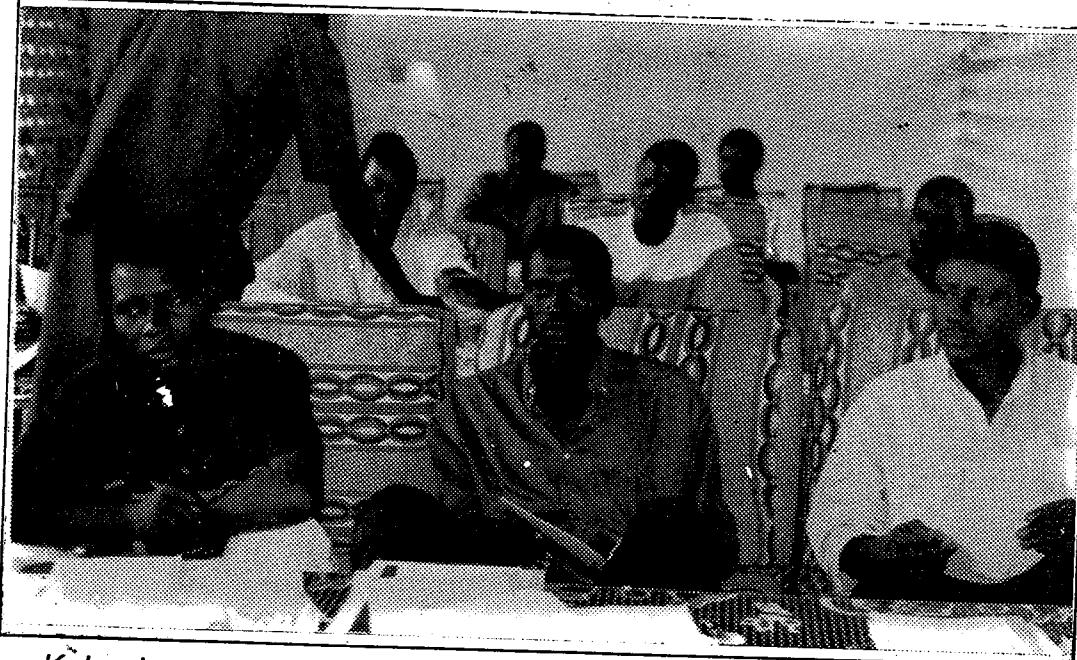
O tun bē sigidaw n'u ladoncogo numanw kan. N'i y'a men ko n nōgōn te gōngōn-dururu-cēw la, i ntōrōn fila de bē duguma dē. Ka sēnē ke ka nē; ka baganmara ka nē, ka ko o ko ke, i k'a dōn nin bēe bē dugukolo de kunkan dē!. O dugukolow dun bē ka tijē ka t'a fe. Sababucaman b'ola: dugukolonōn; foro kurabō ani cikeforo lakanabaliya. ka bo ji ni fine ka tijēni kasaaraw ma; jiritigēba... N'an dun y'a kēcogo dōn, an bē se k'an ka sigida dugukolo latanga ka bōnīn kasaaraw bēe ma A ka kan an k'an banban foro kelen sēnēni kan sanga ni waati bēe; o rōan b'an sinsin sēnēfenw sicayalikan an'u fōnōgōnkō cogo foro kōnō. Tijē don, Kita ye yōrō kura ye nin geleyaw ma baasiba ke yōrō min fōlō. O yērē de kanma a kafisa kōn ka ke k'u kunben. K'u kēlē; Janto- yērē-la de bē kōrō

hiyabu birifini kōrō. Walasa k'o baaraw ke ka nē, baara jekulu saba sigira sen kan, minnu kelen-kelen bēe ye taasi ke baara taabolo dōkan, ka nēsin Kita cikēkafo kelen ma: Kita; Kokofata; Sebekōrō.. Olu ka baara bōrā ni bagandūmuniyōrōko ani wērējanakō ye. U hakili sera dugukolo balifērēw ma fana ka bōtijēnifēn w ma. Fen min ye binsiraw ani baganinsiraw ni forolakana-jirituruw ye, da sera olu bēe ma, kuma te farakurusiraw ni farakurubalanw ma. Danni kēcogo numanw kofora ani forosirabō fo ka se gakulu-ajanaw nafaw ma.

N'an sōnna a ma ko sēnēkelaba te dōwērē ye dugukolo numantigi kō, min b'a bolo dafa ni baganw ye foro kōnō, an ka kan ka sōn a ma fana ko n'a fora dugukolo-tijēnen-tigi ma bi ko dabajana, a bē fo a ma sini ko dahirimējinina gansan!

Ni Ala sōnna, bōkō nata kōnō aw bēna kunnafoni sōrō Kita cikēkafo an Kita kalanko taabolow ni Kita MAKOCI - cikēmara - cikēlaw layiriwabaara bolofara kuntigi ka jemukan kan

Tumani Yalam Sidibe

Kalanden-nōgōnlaje in kera Kita MAKOCI cikēkafo kuntegi saba bēe ma faamuyasira ye u ka baara taabolo la

Senekelaw sigalen bë sefa nagasili nafa la

"Senekelaw bëe y'u senbo negeso bolila k'o sababu k'a minamisew songo gelyako jugu ye." An balimaké Aruna Dunbiya n'o ye senekela ye ka bø Zabala (Kumantu kubeda kono) ko ten.

Nin kuma in b'an balima kungo-kono-mogow ka degu sementiya sefanagasi kofe min kera san 1994 zanwuyekalo tile 12.

Fanga lësmogow ka bisigila, sefanagasi nafa dunbaga fôlow tun ka kan ka ke senekelaw de ye. An bë don min na i ko bi, senekelaw sonnen te o bisigi in ma. U ka jatela, sefanagasi ye dije gelyea. Daramani Dunbiya (ka bø Zabala) y'a jira, ko fôlo, mogow tun be se ka negeso fan caman dilan ni sefawari 2000 ye nka o baara kelen in te ne bi ni sefawari dörème 4000 te.

Senegalipine mintun bë sandörème 350, o bilama ye dörème 550 ye. O yelenni be ben 63,03 këmë sara la. Mayo min fila tun be san sefawari 450, o bilama songo ye sefawari 800 ye Sidi Togola (ka bø Kola) fana ko ten.

Halisa gelyea in hukumu kono, Aruna Dunbiya ye faranfasiya ke. A y'a jira ko negeso kofemayo songo bora 300 la ka ke 700 ye. An balimaké Jakarija ka fo la, yanni sefanagasi ka ke, kokobore kilo 25 ta min tun bë feere sefawari 250 la, o be 350 la bi.

Kumantu sugu yere kono (min be gudorón da la), songow jiginnen be yenka temen lamininw kan k'osababu ke Buguni ni Sikaso jagokelaw nali ye dôgojo la arabadonw fe. O koson, taji litiri be soro dörème 82 Kumutun ka sora be sefawari dörème 90 ni ko la (o ni Kumantu ce ye kilometri 16 nögón ye.)

Jakarija ka fo la halisa, sukaromugu kilo bora sefawari 50 la ka ke 84 ye bi. sukarokiss pake songo bora sefawari dôwëre 70 na ka na ke 110 ye o temenne ko, pili "Elessensi"

fila min tun be san sefawari 40, o te soro sefawari 50 ko bi.

Senekelaw ka jate la, sefanagasi kofegelyaw ye do bo u ka se la sanni siratigela. U ma faamuya soro o wale in na k'a da u joyoró bonya kan sene hukumu kono olu minnu tun ka kan ka k'a nafa soro baga fôlow ye.

An ka kibarujensennaw ni nafolokodabensira minisiri Sumayila Sise ka baro senfe, o y'a jira ko sefanagasi in nafa dunbaga fôlo ye senekelaw de ye (nin jemukan in be soro donkibabuseben "Les Echos" boko 340nan kono). Walasa k'o kuma sementiya, Sise da sera koorikoma. O siratige la, a y'a jira ko kooriko min nafa tun ka dôgo, o sina ka bonja ten a senebagaw bolo k'o sababu ke do farali y'a songo kan.

Sise ka jate la, o wale in ye farankanniba ye senekelaw ka soro kan. Nininkaliw kofe, a kolosira ko Sise ni senekelaw jelen te hakilinan kelen na. Aruna Dunbiya (k'o fara mogow werew kan, senekelaw y'a jira ko farankanni min kera koori songo kan, k'o te fosi ye sene musaka farakanni koro bawo, nögófiman bore songo bora sefawari 1200 la, kana ke 1704 ye ninan (94-95) baaran kono. O yelenni ye 68,02 këmë sara la.

fen bee b'o songo yelenni jira san werew baara nataw kono Zabala: AV

sekereteri zenerali Aruna Dunbiya ka fo la, seben cir'u ma ka ban min b'o gelyea in sementiya, barisa a bëna bo dörème 1704 na, ka ke dörème 2300 baaran kura nata kono.

Danmanteménko jugu hukumu kono

Nögójeman (n'o be wele ire) min tun be san sefawari 1000, o kera sefawari 1409 ye. Songomin yere keto be ka sefawari 1900 soro san kura nata (95-96) baaran kono. Nögomin be ke kaba koro, o songo be na temen sefawari 1050 la ka se sefawari 1653 ma, o be ben 63,52 këmë sara la cayali siratige la.

Fenjenamafagalán fana songow yelen na. Nk'ale songoyelen be bo a suguya yere de la. O siratige la, fenjenamafagalán tun litiri-sababidón be feere sefawari 700 sanni sefanagasi ince. Salonbaaran kono (93-94) fenjenamafagalán litiri kelen sanna sefawari 501 nagasi in kofe.

Danfara min b'u ni nögón ce, o y'a ye ko litirisababidón kono ta in (min tun be feere 700) o ni ji be nagami ka soó min litiri kelen be feere 5010 jalan de be labaara. O bee n'a ta, u baara yelema cogo in te fosi fara u fila nafa kan. Nagamilen ni nagamibali bee songo yelema na. Misali la, fenjenamafagalán minnijibe nagami

o be feere bi sefawari 840.

Nin songoyelendamadowbogelya hukumu de jira folo. Nk'a n'an ye jatemine mankani ke, an b'a ye ko songow yelenne m'a damatemen i n'a fo senekelaw yere b'a miiri cogo min. Ola sa, koori kilo boli min kera sefawari 17 la, ka ke sefawari 25 ye, o be ben cayali 68 keme sara la. O dun ni senekeminew songo yelen be taa

nogon fe cayali siratigela. Ni fen danmado ninnu tene sefa bin kokankow nogoya an balima kungokonombogobolo. In'a f'duguba-konc-mogow u fana ni sefabin in (min kera san 1994 zanwuyekalo tile 12) kokankow be nogon na.

N'u ye jatemine ke, k'olu ka soro sinsinen b'u segen n'u woosi de kan, u b'a ye k'u negennen don. O de koson

u jena koori kilo songo yelenne te fosi y'a musaka tow koro. Nin de y'a to, u sigalen don (sonnen te) nafawla, min tun ka kan ka soro sefanagasi in kofa.

Sebenbaga Sunkalo Togola
Bayelemabaga: Mamadu Sala Ba
*Nin jemukan in bora
kunnafoniseben "Les Echos" boko
341 nan kono.*

KA SE DUGUW MA

Ka bo Kulukoro

Ntenendon, san 1995 zuwenkalo tile 12, kabako ni dabalibanko do kera Kulukoro-gare la. Jagokela do ye malo songo bin. O waleya kera nisondiyako ba ye musow bolo, f'u ye janiya jira taama ke ka jesin Masire Drame ma.

Masire Drame bangera Keruwane n'o be Tuba kubeda fe. Nka, a sigira Kulukoro dugu kono nin y'a san 18 ye. A ka baara jesinnen don malofeere ma. Ale de ye malo kilo kelen songo bin ka bo doreme 60 la, ka na doreme 48na. Waatitemennenna, malo songo tun damatemen yelenne, o siratege la Malokise "RM40" songotun ye doreme 60, ye malo misennin fana tun be feere doreme 57.

Masire Drame ka nin waleya numan in jesinnen don gadonmusow ma, o kera wasakoba ye Kulukoro musow bolo min ma dogo. O siratege la, bonya komasegin hukumu kono, gadonmusowyenogon dalaje ka dunu ni balaw ta ka t'u ka nisondiya jira Masire Drame ka magasanda la.

U bolen ko yen, musow y'u jesin nanankulu ma, yen u y'a jini Nanan fe, a k'a ka sutura birifini biri Masire kan. O wale ninnu kelen, balofeerela tow keleyara Masire la.

Masire Drame ka malo-songo-jigin in kabakoyamayoro n'a balannayoro te dowerye, a tonogon ka keleya ko,

n'o te adamadenya sinsibere de ye nin waleya numanw n'u nogonnawaye.

Mentigila ka fisa ni mencogo bee ye. O de y'a to an ye kuma di Masire ma, a k'a ka wale in kun fo. O la, a ko "An bee bangera silameya diine de kono. Silame ka waleya ketaw ye Alabato, hine ni makari ye, ka jesin a silamejogonfaantan, desebagatoma. A ka kan k'u demen geleya tuma de la."

Nkalon t'o kumaw ye, hali n'i te diine la, hakilima bee be kulu kuncemala don fuga ye. Wale numan koro ka di wa jine te k'a ko abada. Barisa, adamadenya ntuloma do y'o ye. Ala ka Masire sago k'a ye, k'a ka nin dusu in nogon don a jakokenogon tow la walasa geleya ka to jenefin na waati jan na.

Bubakari Salifu Jara ka seben don ka bo Eko (Les Echos) boko 3622 nan kono

A bayelemana Bubakari Kulibali fe Jefoli :

Nanan walima nanankulu, oyekulu majamunenba ye min be kullukoro i n'a fo kita-kuru be kita cogo min na. Tariku belebele de dulonnen don nanankulu la. A be fo ko Sunjata ye sumaworo (Sumanguru Kante) gen kele senfe, ko sumaworo ye Sunjata

dan ka taal tunu nunankulu la. Dow yere b'a fo k'a taar'i yere yelema de ka ke kulu in ye. San o san, kulukorokaw be nanankulu son. O be senna hali bi. Awa, san o san fana, maa ba yirika de b'u damafalen a la, u ka hajuw jenaboliko la. Ala b'u mako ne fana. Masire Drame ka wale in bayelemakun anw bolo bamanankan na, o te kufeko ye. An y'a ke de walasa ka bee labo a kalama. Ka masorodinesigi te se ka diya abada, ka juguya kiss bilen ni geleya tonontan nafantan to adamadenw ni nogon ce. Mali ye jamana kelen jamanaden kelenw de dagayoro ye. N'a diyara, o here be bee lasoro. Nka n'a goyara (Ala k'an kisi o ma) o b'one n'o gallo b'an bee lasoro. An ka numan ke nogon ye ani ka numan ke nogon ka here kanma, anka nafa b'o de la.

Jekabaara sebenjekulu

Jekabaara ko di?

Ako ka cikelaw kunnafoni, k'u kalan ani k'u lafaamuya, walasa u be se k'u yere jeyoro fa u ka dinenatige la ka soro mogo si ma se k'u jenamini walima k'u nanbara. Dine in kono bee ni kunnafoni ka kan !

Tansonbana kunkun n'a neñen

Joli be wöoyo ni barika min ye jolisiraw fe farikolo kono, o de be wele ko tanson. Osiratge la, ni mögo min y'a foko "tansonbenne" otigiy'a dalamaga dörön de bawo tanson ni farikolo ni joli n'a bolisiraw ye adamaden dacogo lakika ye. Tansonbana: ale ye do farali walima do boli ye joli wooyofanga la a bolisiraw fe farikolo kono. Tansonbana ye suguya fila ye. A föö, o be joli wooyofanga bonya kofo ni döw k'o ma ko "joli caya bana". Tanson filanan be joli wooyofanga dogoya kofo. Döw k'o ma ko "joli dogoya bana". Nintanson suguya filaw bëe n'u sawura don. An be don minna i kobi, kemé sere la, tansonbana be Maliden 10 de la. O b'a jira ko "jolicaya bana" bora bagabagalihukumu kono, ka ke waleya ye min te dogo la tugun Mali jamana kono, sanko ni tali kera an marabaa tubabu dogotorow ka segesegeli do jaabi kan. O waati la, o segesegeli tun y'a jira ko tansonbana suguya fila si tun t'an fe yan.

"Jolicayabana" kofolan ye jateden fila ye. Fööb'a yelenkojugu kofo, filanan b'a jigin kojugu kofo. Jolicayabana ye joli wooyofanga yelenne kötigebali ye ka temen milimetere "160/9,5 HG" kan wali santimetere "16/9,5 HG" kan (merikiri jate). O siratge la, joli wooyofanga yelenne jiralan jateden ye 160,16 ye. Joli wooyofanga dogoyata ye 95 ni 9,5 ye. Jateden kelenpe te yen föö min be tanson numan kofo. Nka furancew be yen min be se ka jate tanson numanye. N'an y'o furancew ta, joliwooyofanga yelen kojugu be ke milimetere 100 ani 160Hye walima 10ka se 16la (merikiri santimetere jate la). Joli wooyofanga fen o fen mana ke nin furance kofolenw kono a. be se ka fo k'o ka ni. Joli wooyofanga dogoya be ke nin furance kofolenw do la kelen ye.

Koro fana be na ni joli wooyofanga yelenne kötigebali ye nka, o bëe n'a ta, mögo o mögo joliwooyofanga mana temen diñe seleke 4 keneyako baarada ka da sigilenw kan, o be jate tansonbanatigiwfe. Tiñe don, tanson be yelen ni "sisan" janfara, nka o yelenne fana man kan.

Sawura caman be "jolicayabana" la

minnu kelen-kelen si te se ka jate i n'a fo a taamaserelan. O sawura döw ye kunkolodimi gelén, tulo kono mankan ani dusukun lamagakan mènni ye, ka fara segenjoona kan. Tansonbana kofolanw be se ka ke nin sawuraw ye, nka ut'a semenciya. Walasa ka siga bo a ko la, ni nin sawura kofolenw yera mögo min na o tigi ka tanson sumanni wajibiyalen don. O temennen ko tansonbanatigi döw fana te nin sawura kolsi uyere la. Ob'a jira ko tansonbana sumalen fana be yen. O jolicayabana suguya te yen'a ma bangebanasuguya werew la, walima ben-sen-ma-sumani sen fe. O tanson suguya ka jugu ka d'a kecogo yere kan.

Tansonbana geleyaw

Tansonbana geleyaw be tali ke a no febanawla, minnufanba be ye kunkolo, dusukun ni sugunesiraw kono. Ni tansonbana donna kunkolokono, abena ni fankelensabana ye, yeli dogoya walima fiyen kunkelen. Ka fara o bana kofolenw kan ni tansonbana sera kunkolo kono, a be bange kulusijalalagosibana la ani da muluku. Minye dusukunta fanye, nitansonbana ser'ale ma, fangalabaara mankanninw kofe, banabagato be segen kosebe.

Ni tansonbana jiginna sugunesiraw fe, olufanga be jaasi. Ojaasili be bange sugunekebaliya la. Sugunekebaliya kasara ka jugu bawo, nogo minnu be sugunesji fe farikolo kono, olu be yaala-yaala jolisiraw ni noggon ce. O laban de be ke dekun ye farikolo konofen tow kan.

I n'a fo adamaden tow, tansonbana jolicayata" be ye musokonoma la. O la, a geleyaw röbelebele döye kirin labanko jugu ye, filanan ye den faatuli ye a ba debe la, walima konobara be tiñen. Gabirielyi Ture tögöla dogotoroso tansonbana kolsilila Kasumu Sanogo ka fo la, tansonbanabagato fanba ye musow ye.

Tansonbana furakécogo

Furakeli be bana kubenni, walima a keleli kofo. Bana misennin bëe furakeli be damine a sun na. Tansonbana (jolicaya ta) ye bana ye min sun döö

man di. Halibi, dogotoro n'a ka netaa si ma feere sigi sen kan min be se ka tanson nasira jonjon kelen dakènemaya föö. Jate sigilenwy'a jira ko jolicayabana 60 ka se 70 kemé sere la, k'olu kun kelen ma döö. Ale tanson suguya be weleko "latige" ka d'a sababu dönbaliya kan. Jolicayabana suguya do sababu be se ka ye, segesegeli dafalenw kofe. O furakeli be tali ke a sababu cogoyaw la. Jolicayabana fanba sababu dönbaliya koson, a furakeli ye sanga ni waati-la-ko de ye. O siratge la, janto be ke joli wooyofanga la farikolo kono. Furaw be ta walasa k'a fanga bëre ben jate sigilenw hake ma, nka a ka ni dogotorow k'o furaw seben banabagato kun.

Tansonbana kubenni

Tansonbana kubenni damine ye banaw keleli ye minnu be se ka bange a la waati nataw kono.

Bana minnu be se ka ke jolicaya-bana sababu ye olu ye:

- Sugune bolisira la banaw: sugune be bo ni nogo caman ye farikoio kono. Sugune kebaliya koson, o noggow be munumunu farikolo kono ka nagami joli la.

- Dumuni ketaw : kogo, ken, sukaro, jiridenw. Olu dunni ka danmatemén, o be bange jolisiraw koronni la.

- Ferbagatoya: o ye mögöw kewale ye, minnu ka fanga la baara ka döö. U te woosibaara ke. (taama jan, galabugukene ya baara n'o noggonnaw). O siratge la, kogow, sukarow ni kenw yelenbali be men farikolo kono.

- Tiñen : tansonbana be soro tiñen fana na, nk'o te jate wulibali ye.

Ladilikan

Mogo min ka tansonbana mana bo siga la, a ka ni o tigi ka don furata la tuma ni tuma. Tansonbana sababu bisigilenw fana ka kan ni keleli ye sanga ni waati bëe. Ni tansonbana ma nagami bana suguya werew la, a banatigi ni mögo tow bëe si kuntaala ka kan.

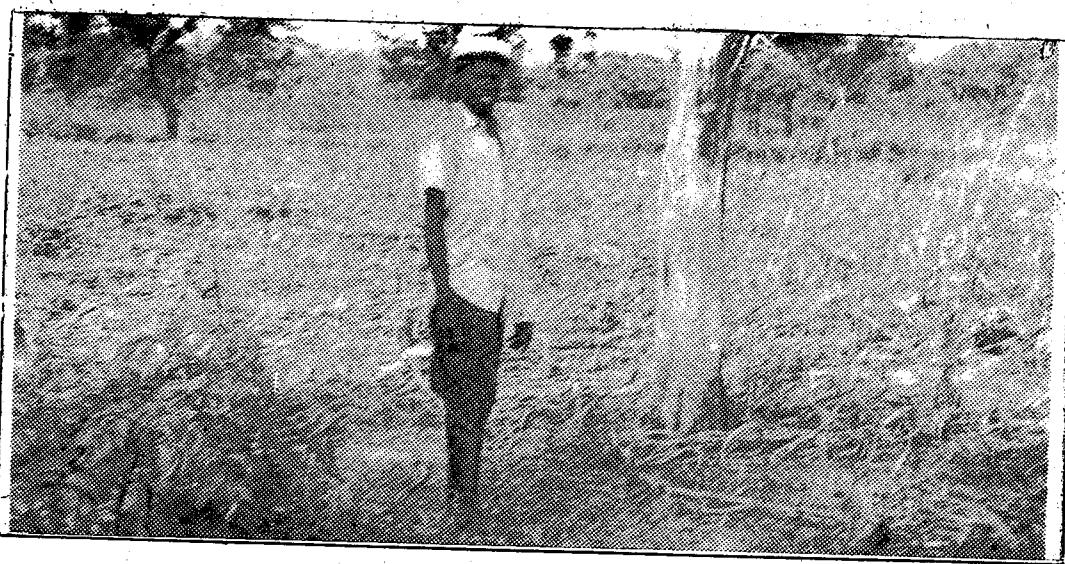
Bakari Sangare

Denmisennamögow ka yeredondalako

N'a föra ko denmisennamögow k'u yere don da la, o koro te, ko dondalabagaw t'u la. Ni den koni wolola ka ban, a te kejne ladonbaga la. N'a körabayara, a te kejne dondalabaga la fana. O be se ka k'a bangebaga fila ye, wali, olu do ro kelen. A be se ka ke mögo suguya werew ye, minnu b'a ke sira caman kan, i ko balimaya ni dönbagaya ani siginogonya, n'olu be du ni kin ani dugu kono. A be se ka ke dugu ni marabolo, ani jamana fangaso kelen bee ka hukumu kono.

Tuma dola, a be jenabokenyereye kunda, ani demenjekulu kunda, jamana kono, an'a kókan. Nin bee b'a jira, ko mögo be den suguya bee kokoro, min sagoy'a donnkiye da la, fo n'a tigi kejera, ka soronaniya numan b'a la, nka, se t'a ye, cogo si la. Mögo do be den wolo, wali, k'a lamo, o t'a don da la. Do b'a don da la, ka sor'o t'a wolobaga, a lamögöga n'a boyoro don. Nin ko la, denbatigw bee sago ye kelen ye, n'o ye den soroli ye, k'a lamo, k'a ladamu, k'a faranfasiya, k'a don da la, k'a töndun. N'olu kow n'u musakakow ma sira sor'o, dendondalako bee be geleya. Dije jamanaw fangasow, a kókandeme jekuluw, a kalandensomögö jekuluw n'a denbatigw bee b'o geleya de kene kan sisan min kelen be ka bee konorofili. Denmisenninu be kalanje ni baarakalan ke, kabini kalan jukorobolo, a cemancebolo, n'a sanfobolo, fo ka dipulomu jala sor'o, n'u te ka baara sor'o cogo si la, olu haké be ka caya, san o san, ka t'a fe.

Kalan tun be den don da la tuma minnuna, olu temenna. Utumaw tun ye farajew ka mara waati ye, n'o ye "koloniyalisumu" tile ye, ani furance min donna yereta waati ni geleya basigili waati ce, dije kono. Farajew ka tile la, baarakeyorow de tun be

kalanyorow makonon. A tun kera cogo o cogo, kalanden bee tun be don tubabubaara la, fangaso ka hukumu kono. O bee la, tubabuw tun b'a don, ko hali faraje jamanaw kono fangaso kelen dörön si te se k'i jo ni denkalannenw bee ka baarako ye. Nka, tubabuw m'u jo n'o baarako musakaw tali ye gansan, uka jamana maralen bee kono. A nafa min tun b'u kamarafanga boli kan, otuntejamana maralenw yiriwali kan. Tubabuw tun mako be kalanden suguya minnu na, k'u ka baaraw ke, nafasorodaw la, u y'olu de dondalako ke sebeko ye. O de kanma, denw bee tun te don lakoli la. Nka, ni minnu y'u ka kalanw ke, ka ban, olu be don baara la, hali bilakasuma t'a la. A kow bee jate tun minelen don, bawo, tubabuw ka sira tun te, u ka jamana maralenw denmisenninw bee kalanni ye, kuma t'u bee donnima da dola, ten gansan.

Kabini yersetaw kera, farafin jamanaw bee haminko folo kera fasodenw bee lajelen kalanni ye, jamana fan bee kono, walasa ka kunfinya min ye dibi ye, k'o kele. O siratige la, kalan jesenna denmisen ani mögöröba kunda. A kera faransikanilarabukananiwołokanw la. Akera, k'a je, ka kalandenw suguya bee caya, fo fangasow kejeli, olu

musakaw koro, o dara kene kan, k'a sor'o, "beekalan" min y'a ko laban ye, o ma sira sor'a cogo la folo. Ni fangaso kejeli dönnakabini sisian, k'ofaamuya, k'o kun denw n'u somögow la, k'a da waati geleya kan, dije yoro bee kono, mögo man kan, k'i sigi, k'i bolo d'i sen kan, k'i jigi da fangaso kan tugun, dondalako la. O kokelen be dönni don goman ye, jamana jemögö bolo, yoro bee la, dugukolo kan. O be sor'o wari bodaaw cayali de ye n'a dondaw ye, min b'a ke n'a te laboli ke, ka bee don da la, fo k'a toke fan bee jorekuma dörönw ye, ka sor'o fen te bolo la. O jamana jemögö minnu ka politiki jujon yejamanadenw bee lajelen dondalako ye, k'o de ka gelén n'a ko tow bee ye, olu de b'o ko sabaticogo jore la, sanga ni waati bee la. N'o ye konorofili ye, o te balannako ye, bawo bee b'a don ko fanga darokolon te. Fangalamögö ka kuma jelen koro de b'a nögo. Fangalamögö ni politikimögö b'u kunitilennaw n'u janiyaw fo, k'u jeya cogoya la, min be mögö nagali. Ute ninen marabolo kelen si ani baarakajekulu kelen si ko. Bee togolakuma dumanw dörön de be fi ye. Nka, n'u da ser'u ka fenkebaliya ma, k'o sababuw fo, u ka sentanya koro be don yoröni kelen. Ni mögö min sera k'o yoro faamuya, fangaso ka

MAAKOROBAKUMA

mogodondalako n'a ko tow bee la, o tigi b'a yere lafiya, k'a yere jini.

O yere lafiya n'o yerejini koro te jigi boli ye fangaso kan. A koro ye jantonyere la de ye, sanni fangaso ka fen ke. O de bena ni bolominoyerojini ye. O mana ke baara sugu o sugu ye, ni soro be k'a la, hali n'a ka dogo, o ka fisni si sigiyoro kelen ni fuyanya-yaala ye, minnu togow man di cogo si la. O siratege la, a be fo ko mogo min sigilen be yoro kelen na, tuma bee la, k'o ye salabagato ye, k'o fari ka d'a ye, k'o te baara fe. A be fo fana ko son be mogo la, son be yaalala la, son te mogo la, son be yaalala la. Nin bee fokun ye baarakobaliyako de ye, min ni baarassorobaliyako te kelen ye, bawo, denmisennamogow caman ka segen sababu ye yerefisaya de ye baara

sugu dow ma, k'a da kalanyoro kan. Ni baara min kalan kera, n'o te ka soro, cogo si la, baara were keli te mogosi danbe b'i la. A te mogo si togo n'i jamu b'i la, kuma te ka siga don mogo ka kalanko n'a ka dipulomuko (jalako) la, o min be dow bali, ka baara were ke, k'o da maloya doron kan. Maloya min be mogo k'i yere jugu ye, o ye nalomaya ye.

Baara bee ye baara ye, fo ni fen te soro baara min na. O baara te dugubawni dugumisenw kono, ni fen te soro min na. Nka, bee nata dalen be forobabaarako de kan; bee hawujalen be duguba-kono-sigi de nkan; bee sirannen be kungo-kono-sigi de ne, bee ko ka soro ke joona, segen kana y'a la; bee kelen kelen ko k'ale ye mogo kalannen ye, k'a be

ko don, ka ko faamuya, ka soro, kabini lawale la, farajela ani farafinna, hali kunfinw b'a fo, ko baaralankolo te dije kono, mogolankolon de be dije kono. Kalan kun ye kodon de ye, min be dije taabolow faranfasiyalino goya, ka fofaw ni ketaw latmen, waati n'a cogoya sira kan. Folo, kalan tun te faamuya, n'a ma laban forobabaara n'a bonya, an'a karama la. Baara tun be soro ani siso ni mobili. Sisan, forobaarakelako kera jorenanko ye, bawo, korelenya te bilali la, kuma te kurataliko ma. O te Mali doron ye, cogo min na, o de b'a kun denmisennamogow n'u somogow la. O de ka kan, fana, ka hakili di bee ma, yeredondalako la.

Amadu GANI Kante

SEKO NI DONKO KENE

Kitasira, sisikurun ni yuruguyurugu !

Ka bi sisikurun jora
Bamako gare la
Kitataa kanma
an bee girinna ka don
a kono abababaaa !
jaa, donbagaw dan tun
te anw taamakelaw doron ye,
Maa werew fana tun b'an ce ro
minnu ni lakanatigilamogow
tun b'i ko seba ni nebere.
Jagokelaw
gatonin, tiga ; sogo ; hali
fen were ... farikolo yere
feerebagaw,
ninnu bee tun be "otorayi" in kono
U b'u ka janjon ke
Sanni lakana tigilamogow ka kunbo.
N'olu yera kene kan,
Wulu bee b'a ku soro
u woro-furance !
A, kabako.
K'a ta Bamako fo kati ;
K'a ta Kati fo Negela, Diyon, kasaro
...

K'a ta Bamako fo Kita,
bunaadamanew be taa-ka segin
banbaliw la wagonw ni jogon ce
Bee n'i kunko
Bee n'i hakilinan
Bee n'i boekun i ka so
jaa, tine don,
Habibu Koyite ma nkalontige :
bee n'i ka baara !
Nsonw n'u ka baara ;
Sebemogow n'u ka baara ;
janamujanamumogow n'u ka
baara.
Do ka baara jiginwaati
ye do ta berere wuliwaati ye.
Kitataa - sisikurun in
kono-taama tun ye n kamanagan.
Nka, Ala be se a ka baaraw la.
Kita - jogonyeba senfe,
do ka kuma ye n hakilatige
dije tine geleew kan.
Nansarake Tedi y'a fo n ye ko :
Maa si te se ka fen bee nomine
jogonfe yoro bee .

Ni maa kelen min ko k'i b'o ke,
i be i yere tine
Ka soro i ma no hali dooninbo dije
na.
Tine don,
Kurun-kono-mogo
Yuruguyurugu tigilamogow b'u yere
kan. Maa te ko bee ke fen bee
kanma !

Tu Ya Sidi

JEKABAARA SEBENNEKULU
Laboli kuntigi
Tumani Yalam Sidibe
Sebennekulukuntigi
Tumani Yalam Sidibe
Sebennekulu mogow
Bakari Sangare, Amadu GANI Kante
ani Bubakari Kulubali
Sebenyoro orodinateri la
Jamana gafe sebenyoro
Baarakenogonw
MAKOCI, "OCED", "SNV"
Jensenyorow
MAKOCI, "ODIK", OTIWALE, "ODIMO"
Labugunyoro : Kibaru
Bojogonko hak : 11 000